

İbrâhim Aleyhisselâm, Oğlunu Kesmeyecek miydi? (2)

YAZININ İLK BÖLÜMÜNÜ OKUDUNUZ MU? >>>

Taslaman: *Peygamberimizin mesela bir rüyasının doğru çıktığı geçiyor. Başka bir rüyasında mesela sizlerin gözünde onları çok gösterdik, onların gözünde de sizleri çok gösterdik gibi bir ifade var. Burada görüyoruz ki, Peygamberimiz ve yanındakilerin rüyası doğru çıkmamış. Onları olduğundan az görüyorlar ve bir an önce savaşa giriyorlar.*

Canan: *Ama orda başka bir husus var. Vahiy yok ama cesaretlendirme var. Orduya cesaret aşılacak için o rüyayı gösteriyor.*

Cevap: Oysa biz de bu ayete dayanarak görülen bu rüyanın vahiy olduğunu söylüyoruz. Vatandaşımız Taslaman'ın iddiasına delil olarak getirdiği ve karıştırdığı bu ayet, aslında kendini yalanlamaktadır. Ancak o, bunu bile anlamaktan uzak bir ilim ve idrak seviyesindedir.

Öyle ki: Ayette şöyle buyrulmaktadır:

{ إِذْ يُرِيكَهُمُ اللَّاهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ
أَرَاكَهُمْ كَثِيرًا لَفَشِلْتُمْ وَلَتَنْدَأَ عَنْتُمْ فِي
الْأَمْرِ }

“Hani Allâh Teâlâ sana onları rüyada çok az gösteriyor. Şayet onları sana çok gösterseydi elbette gevşer ve elbette (Onlarla harp etme) iş(i) hakkında birbirinizle çekişmeye düşerdiniz.”^[1]

Bu ayette seri ve basit bir bakışla altı unsur görülmektedir:

- Bir haber verilmektedir.
- Bunu veren de Kur’ân yani bizzat Allâh Teâlâ’dır, vahiydir.
- Rüyada birine bir şey gösterilmesi vardır.
- Bu rüyayı gösteren, de yine Allâh Teâlâ’dır, vahiydir.
- Rüya gösterilen zat bir peygamberdir.
- Bu gösterilmeye gösterilen de çok azdır.

Evvela, Allâh Teâlâ bu haberi verdiyse -ki vermiştir- bu haktır, doğrudur. Çünkü Allâh Teâlâ şöyle buyurmuştur:

{ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ } / “Biz sana Kitab’ı hak ile indirdik.”^[2]

Yine buyurdu:

{ أَنْزَلْنَا لَكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ } / “Sana kitab’ı peyderpey/parça parça hak ile (gerçek olarak) indirdi.”^[3]

Yine buyurdu:

{ وَمَنْ أَمْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا } / "Sözü Allâh'dan daha doğru olan kimdir? (Yoktur.)"^[4]

Yine buyurdu:

{ وَمَنْ أَمْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا } / "Sözü Allâh'dan daha doğru olan kimdir? (Yoktur.)"^[5]

Demek ki:

1- Allâh Teâlâ'nın verdiği bu haber ve görülen rüya bütün unsurlarıyla doğrudur ve vahiydir.

2- **Bu rüya doğru değildir** demek Allâh Teâlâ'yı ve Resulü Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'i açıkça yalanlamaktır. O buna **haktır** derken **doğru değildir** demek, ya başka nasıl anlaşılabilir?.

3- Bir şeyin çok olabilmesi için aslında üç ferdinin bulunması yeter. Yani üç de çoktur, üç bin de çoktur, üç yüz bin de çoktur, üç milyon da çoktur. Ancak üç, üç bine göre azdır, üç yüz bine göre çok azdır, üç milyona göre ise çok çok azdır. İki, birden, üç de ikiden çok ise de, üç bin, üçten, üç yüz bin, üç binden, üç milyon üç yüz binden çok çok fazladır. Demek ki, hakiki olarak çok ve az bulunduğu gibi birbirine göre de çok ve az da vardır.

4- Şu halde 0'nun müşrik ordusunu **az** görmesi, tuttuğu çitaya göre az olabilir. Yani muhtemelen 0'nun katında o zamanki düşüncesine göre on bin sayısı bile azdı. Neden böyle olmasın?. Böyle olmamasını gerektiren akli veya naklî bir vucup mu var?!. Asla yok. 0'na göre '**çok**', belki yüz bindir. Bu, imkandan uzak olmayan bir ihtimaldir. Üstelik böyle olmadığını aklen de naklen de bilmiyoruz.

5- Yine faraza yüz bini, hikmet icabı on bin gibi görmesi rüyayı vahiy ve doğru olmaktan neden ve nasıl çıkarsın?. O haber doğrudur. Rüyanın görülmesi de doğrudur. 0'na müşriklerin gösterilmesi ve onları gördüğü de doğrudur. Onları beklediğinden yahut hikmet icabı olduğundan az görmesi dahi doğrudur.

6- Hatta **bu rüyanın doğru olmadığı, dolayısıyla vahiy olamayacağı** iddiası asla Allâh Teâlâ'yı yalanlamaktan başka bir şey değildir. Zira **rüya vahiy değildir** demek rüyayı ona Allâh Teâlâ göstermedi yahut gösterdiyse de doğru göstermedi demektir. Nereden bakılırsa bakılınsın böyle bir iddia bir Mü'mini kafir yapar. Dikkat buyrulsun, kimse sözümün altında bir şeyler aramaya kalkmasın. Ben Taslaman'ın dinden çıktığını yahut kâfir olduğunu falan söylemiyorum.

Taslaman: *Rüya eşittir vahiy diye bir şey yok.*

Cevap: Ey lafızlar arasındaki nispetleri bile bilmeyen felsefeci ve mantıkçı!. Doğruyu söylüyorsan da ne yazık ki doğru söylemiyorsun. Bu iki lafız arasında tabii ki **müsavaat/eşitlik** nispeti yoktur. Aksine **umum husus min veçhin** nispeti vardır. Öyle ki, bir yandan bakarsak rüya vahiyden daha geniş, vahiy ise ondan daha dar yelpazelidir. Zira rüyanın içinde vahiy de vahiy olmayan şeyler de vardır. Diğer yandan bakıldığında ise vahiy, rüyadan daha geniş, rüya ise ondan daha dardır. Çünkü vahyin içinde rüya da başka şeyler de vardır. Şu halde **rüya eşittir vahiy diye bir şey olmadığı** gibi

böyle diyen kimse de yoktur. Öyleyse boşuna konuşulmaktadır.

Okuyan: *Yani bir peygamber rüyasında bir şey görürse o gördüğü şey ertesi gün yeni bir vahiy meleği ile yeni bir vahye dönüştürülürse vahiydir. Bakın eğer bu Allâh'ın emri olsaydı, yerine gelirdi. Eğer Allâh'ın emri olsaydı Allâh Teâlâ emrinden vaz geçmez.*

Cevap:

1- Bu söz yukarıda da dediğimiz gibi kaale alınabilecek hiçbir naklî veya aklî delili olmayan boş hatta menfiliklerle dolu bir iddiayı bulundurmaktadır. Kitabî olmayan, yani kitapsız bir iddiadır.

2- Gösterilen mesnedi ise ilim ve anlayış noksanlığından doğan vahim bir vehim ve hatadır. Çünkü vatandaşımız, belli ki, buradaki **emrin** ne demek ve hangi manada olduğunu dahi bilmediği gibi emrin hükümlerinden dahi azıcık bile haberdar değildir; öyle görülmektedir. Hasılı o, nasıl olursa olsun bir şeyler söyleyeyim, bilgiçlik taslayayım derken derin bilgisizliğini birçok taraftan açık etmektedir.

Bazıları:

Birincisi: Emir, **vucup** yani **mutlaka yap** diye verilen bir emir olabileceği gibi, **yapabilirsin** yahut **yapsan da yapmasan da birdir** veya **yapsan daha iyi olur** manasında bir emir de olabilir. Dil ve usul âlimleri emrin yirminin üstünde kullanılış şeklinin ve manasının olduğunu söylemişlerdir. Ya **vucub** yani **mutlaka yap, yapmazsan asi olursun** manasında hakikat, diğerlerinde ise mecaz veya değişik manaların hepsinde müsterektir. Buna göre, bir yerde **vucup** manasında olmadığı iddia edilirse, ya mecaz için hakikat manaya mani yahut da iddia edilen manayı ağır bastırarak bir karineye veya delile ihtiyaç vardır. Dolayısıyla pek ala **peygamber tarafından yapılmadığına göre vücup yani mutlaka yap manasında olmayan bir emir idi** denilebilir.

İkincisi: Bu emir, zayıf bir ihtimal de olsa **emr-i tacizi** olarak yani yaptırılmamak üzere, aciz bırakılmak üzere verilen bir emir de olabilir.

Üçüncüsü: Yine denilebilir ki, bu emir kısmen de olsa yerine getirilmiştir. Kısmi olarak gerçekleşen bir kesme ile emir ifa edilmiş oldu. Ancak ardında kesme ile hasıl olan yaralar hemen Allâh Teâlâ tarafından iyileştirilmiştir. Nitekim bu bazı tefsirlerde böyle yer almaktadır.

3- Hatta, İbrahim aleyhisselam'ın Allâh Teâlâ'nın emrini yerine getirmediğini kim söyledi? Getirdi. Çünkü Allâh Teâlâ { قَدْ مَدَّ قَوْتَهُ } / **'Rüyanı doğruladın/yerine getirdin'** buyurdu. Dolayısıyla vatandaşımızın iddiasında bu ilahi haberi yalanlamak da vardır.

4- Vatandaşımızın **Allâh Teâlâ emrinden vaz geçmez** sözünde ifade yanlışlığı olmakla beraber nesih inkârı da vardır. Bu anlayışın altında, başta Kitap, sonra da Sünnet ve icma ile sabit olan ve Ümmet'in tamamının kabul ettiği **nesh** denen bir vakıayı kabul etmeme batıl düşüncesi yatmaktadır. Bu inkâr ona göre gerekli ise de Allâh'a, Resulüne ve Mü'minlere göre asla doğru ve caiz değildir.

Canan: İmtihan olmaz mı hocam?.

Taslaman: Tabii ki imtihan ama emir değil.

Okuyan: Allâh Teâlâ böyle bir şeyi önce emredip sonra vaz geçmiş olamaz. Sonra Allâh'ın aklına başka bir şey mi geldi?

Cevap:

1- Yukarıda da geçtiği üzere Allâh Teâlâ **قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَدَأَ فَتَنَّاكَ لِلدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَنَّ لَكَ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَا تُرِيدُ** / **'Şüphe yok ki rüyayı doğruladın'** yani **sana emrettiğimiz kesme işini bir şekilde yerine getirdin** buyurdu. Allâh Teâlâ'ya ve ona inananlara göre bunun doğruluğunda en küçük bir şüphe yok ama vatandaşımıza göre varmış!.

2- Üstelik Allâh Teâlâ bir hükmü, bir emri bir müddet için verir, müddet bitince de bir başka hükmü getirir. Kimseye bir söz düşmez. **Nesh** inkârcıları gibi kimse de ona istikamet vermeye kalkışamaz, onun iradesine ipotek koyamaz. Burada pek ala **mubahlık** yahut **tesviye** veya bir başka **vaciplik** bildirmeyen emri verir, imtihanı yapar, emrettiği kimsenin tavrını bir ibret levhası olarak insanlığın gözü önüne koyar. Artık dileyen kabul edip iman eder, dileyen de inkar edip cehenneme odun olur.

3- Akıl sahipleri, Allâh Teâlâ için **akıl** ifadesini kullanmazlar. Çünkü akıl, kabaca **kişiyi, faydayı kazanmayıp kaçırmaktan, zararı veya faydasız da işlemekten men eden, bağlayan, geri durduran ve aslı yaratılıştan olup kullar tarafından geliştirilebilen bir güç** demektir. Bu ise Allâh Teâlâ için bahis mevzuu olamaz. Muhtasar veya geniş lügatlere veya ansiklopedilere bakılabilir. Doğrusu, ilmi her şeyi kuşatan ve her bir şeyden hakkıyla haberdar olan Allâh Teâlâ böyle bir emri değişik hikmetlerle verir, sonra da başka bir hükmü verir. O'na hiçbir kimse karışamaz, itiraz edemez.

4- Birazcık da olsa dil bilenlere göre bu yeni hüküm getirilmesi, **vazgeçmek** tabiriyle anlatılmaz. Aksine **dilediğini, dilediği zaman, dilediği gibi yapmaya kadir olmak** gibi sözlerle ifade edilir.

Canan: Peki kurban ibadetini buna dayandırmıyor muyuz?.

Okuyan: Bundan önce kurban ilk insan neslinden beri var.

Canan: Ama öyle bilinmiyor mu hocam? Bu hadiseden sonra oldu diye?

Okuyan: Yanlış işte. Hz. İbrahim'den değil, Hz. Âdem'den bu yana kurban var. Şimdi bakın ayetten hareketle sözümü söyleyeyim. Hz. İbrahim, "Ben Rabbime doğru gidiyorum, O, bana yol gösterecektir. Rabbim bana sâlihlerden bir çocuk ihsan eyle diye dua ediyor. Sâffât suresi, 99-100 ayetleri okuyorum: Biz de ona yumuşak huylu erkek çocuk müjdeledik. Çocuk İbrahim'in yanında yürüme çağına gelince, İbrahim dedi ki: Yavrucuğum ben uykumda seni kesmekte olduğumu görüyorum. Sen ne diyorsun bu konuda?. Allâh O'na, sen oğlunu kes diye her hangi bir şey söylemiş değil.

Cevap:

1- Koyu cahil olanlar işte böyle her şeyi birbirine karıştırırlar. Arapçadaki **kurban** kelimesini Türkçede kullanılan **kurban** ile karıştırırlar. Hatta Türkçede bile 'Kurbanın olayım, yapma!' derler. Aslında kurban, mazisi **ka-ru-be** olan bir fiilin **tef'îl** babından **kar-re-be** filinin masdarıdır. Ancak ismi mef'ûl manasında mecazdır. Aslında Allâh Teâlâ'ya yaklaşmak manasına bir mastardan hasıl olan bir nesnedir. Buna göre bütün ibadet ve taatler kişiyi Allâh Teâlâ'ya yaklaştıracığından kurbandır. Namaz, oruç, zekat, hac, cihad, Türkçede kullanılan manada kurban ve diğer her bir ibadet ve taat kurbandır. Türkçedeki **kurban** ise **belli hayvanları, belli kimselerin, belli zamanlarda, belli niyetlerle, belli şekil ve usullerle kesmesi** ile olan bir çeşit Allâh'a yaklaşma demektir ki buna Arab dilinde **udhiyye** denir. Müslümanlar arasında bilinen bu **kurban** elbette İbrahim aleyhisselam'a dayanır. Ancak diğer umumi manadaki kurban ise insanlarda Adem aleyhisselam ile başlar. Çocukları Habil ve kabil ile değil. Tamam onlarınki de Allâh için yapılan hususi bir amel ve takdim edilen nesnelere idi. Ancak bu, cahillerin zannettiği gibi, ilk ibadet değildi.

2- Kur'ân'da Habil ve Kabil'in kurbanlarının ne olduğu ve nasıl yapıldığı açıkça ifade edilmemiştir. Bazı hadis rivayetlerinde ise ziraatçı Kabilin takdim ettiği kurbanın bir demet ekin, davar sürüsü bulunan Habil'in kurbanı ise koç idi. Ancak ne Kur'ân'da ne de Sünnet'te bu koçun boğazlandığına dair bir bilgi yoktur. Aksine **İbnu Kesir**'in **ceyyid** yani güzel bir isnad ile geldiğini söylediği bir rivayette bu kurban olarak kabul edilen koç, kesilmemiş aksine Allâh Teâlâ tarafından saklanmıştı.^[6] Bu rivayetlere göre daha sonra İbrahim aleyhisselama gönderilen koç da işte bu koç idi. Alakalı ayetin tefsirine bakılabilir.

3- Allâh Teâlâ O'na ayette geçtiği üzere **emir** vermiştir. Çünkü bir peygambere şeytan bir şeyi emredemeyeceğine göre münakaşa kaldırmayacak kesinlikle bunu O'na Allâh Teâlâ emretmiştir. Bunu öteye beriye sündürmek '**Kelimeleri yerlerinden tahrif ediyorlar, oynatıyorlar**'^[7] ayetinde de geçtiği üzere Ehl-i Kitab'ın tahrifine benzetilmektedir. Biz de onlara kendi üslup ve tarzlarıyla soralım: Kur'ân'da böyle bir yorum var mı?. Yahut bir ilim adamı ağırlığıyla soralım: Bu, -zayıf da olsa- rivayetlerde mevcut mudur?. Bu iki suale verebileceği bir cevap elbette ki yoktur; bunu çok iyi biliyoruz.

4- Hem, vatandaşın bu yorum kılıfı altında yaptığı tahrifleri, Kur'ân'ın sadece ruhuna değil, cesedine de uymamaktadır. Öyle ya şunların bu **Allâh Teâlâ'nın böyle bir emri yok** şeklindeki tahrifleri kabul edilecek olursa, ortada bilhassa bir kaç akli ihtimal bulunacak: Peygamber -haşa- dinde Allâh Teâlâ'dan başkasından emir alacak ve peygamberin oğlu bu emrin Allâh Teâlâ'dan alındığını zannedecek. Üstelik Allâh Teâlâ bunu Kur'ân'da nakledecek. Ancak bu batıl zanlar doğru olmamalarına rağmen ne Allâh Teâlâ ne de Peygamberi tarafından düzeltilmeyecek. Böyle bir şey olabilir mi?. Bu ne büyük bir ciddiyetsizlik!. Bunlar, Kur'ân'da gedik arayan dinsizlerin ve zındıkların arayıp da bulamayacakları ne büyük bir ganimet!.

Canan: Söylerse, zaten ifade böyle olmaz. Allâh Teâlâ bana bunu emretti, oğulcuğum veya böyle bir ifade olurdu.

Okuyan: *Evet, Allâh bana öyle gösterdi derdi. Halbuki hani görüyorum. Bir de bu bir süreç halinde. Her halde biraz devam ediyor bu iş. Çünkü bunu yorumlayanlar, rüyamda seni kestiğimi gördüm diye geçmiş zaman kalıbıyla ifadeyi şekillendiriyorlar; öyle değil. (ﷻ ﷻ) Görüyorum ben. Bu bir süreç. Ben bunu bir takım dinler tarihçisi arkadaşlarla konuştum. Yani o dönemde böyle, çocukların kurban edilmesi diye böyle bir şeyler mi vardı? Evet, vardı. Yeni toplumların öyle bir şeyi var. En kıymetli şeyinden mahrum bırakılmak diye. Muhtemelen Hz. İbrahim o psikoloji ile oğlunu kaybetmiş olma, hani Sareden doğma oğlunu veya Hacer'den doğma oğlunu, ya ilk oğlunu ya da asıl hanımından olan ilk oğlunu kaybetme korkusu içinde yaşıyordu muhtemelen.*

Canan: *Ha, psikolojik olarak bu rüyayı gördü diyorsunuz.*

Okuyan: *Evet o korkuyla rüyasında bunu görüyordu, rüyasında.*

Cevap:

1- Hoppala!. Allâh Teâlâ neyi nasıl ifade edeceğini de -haşa- bunlara soracak, öyle mi?!. Haşa 0 hiçbir şeyi kullarına sormaz. Allâh Teâlâ iman ve akıl versin.

2- Bunun bir süreç olduğunu muzari fiilden kalkarak iddia etmek gelişi güzel bir tasarruftur ve dil bilmemektir. Vatandaşımız biraz da olsa belagat kaidelerini bilseydi, değişik nüktelerle/inceliklerle bazen mazi için hal veya istikbal, hal veya istikbal için de mazi kalıbının kullanıldığını bilirdi. Üstelik bazı rivayetlerde geçtiği üzere peşi peşine üç kere veya üç gece tekerrür etmiş olsun, ne olmuş?. Hem de bu, görüldükten sonra anlatıldığına göre tekerrür etse de hepsi ve bilhassa ilk ikisi mazide oldu. Nitekim 0, oğluna bu rüyayı görürken nakletmiyordu. Dolayısıyla (الرّیّ)/ **görüyorum** ibaresi için mazinin hikayesi olduğundan **gördü** denilse bile dilde bir mahzur olmaz. Bir akıllı çıkıp kelimenin zahirine takılsa ve **rüyayı görürken anlattı, süreç müreç yok, nereden çıkardın** dese, bilemiyorum vatandaşımız buna ne diyecek?.

3- Ama bu kalıbı sürece bağlamaları, belli ki bunlara göre işi -haşa- devam etmekte olan psikolojik rahatsızlıklarla temellendirmenin yolunu açmak ve alt yapısını hazırlamak için en münasip olanı.

4- İş, aslı ve mesnedi ne Kur'ân'da ne de Sünnet'te bulunmayan bir tarihi saplantı ve sapıklık ihtiva eden bir habere bağlamak, Allâh Teâlâ'ya, Resulü'ne ve İbrahim aleyhisselama iftira değil de nedir?. Demek ki, Allâh Teâlâ tarafından Ümmetimiz için **en güzel bir numune** kılınan İbrahim aleyhisselam, [8] içinde bulunduğu cani ve canavar cemiyetin -haşa- tesiri altında kaldı ve psikolojik travmalar geçirmeye başladı. Sonra da bu kadarıyla kalmayıp o ruh bozuklukları yüzünden -haşa- oğlunu kesme canavarlığına yeltendi, öyle mi?. Yazıklar olsun. En sahih rivayetleri sözüm ona Kur'ân'a arz edip ciddiyetsiz şekillerle uydurma ilan edenlerin, bilmem bu zırvalarını Kur'ân'a arz etmek akıllarına hiç mi gelmez. Nörolojik ve psikolojik rahatsızlıkla suçlanan en güzel numune peygamber!. Hayret ki ne hayret.

5- Demek, **yeni toplumların öyle bir şeyi var** ha!. Yani -haşa- İbrahim aleyhisselam, iptidai (ilkel) cemiyetlerde yaşayan biriydi. Öyle olduğu için aralarında yaşadığı canavarların yamyamlığından tesir altında kalmıştı. O yüzden de ağır psikolojik rahatsızlıklara yakalanmıştı. Nihayet hastalığı, ilahi bir emir olmadan masum çocuğunu kesecek bir canavar haline gelmesi haddine varmıştı. Haşa öyle mi? Mü'minin peygamber hakkındaki inancı böyle mi olur?. Hayır, asla ve kat'a böyle olamaz. Aksine putlara tapınacak kadar iptidai ve geri bir topluluğa gelse de onlardan kesinlikle tesir altında kalmaz. Onları bu aşağılığın çukurundan ve uçurumundan insanlığın ve hakiki medeniyetin zirvesine çıkarır yükseltir. Hasta olan toplumu hastalıklarından kurtarır. Onların hastalığına yakalanmaz.

6- Allâh Teâlâ } { الرَّسُولُ يَا } /'Şüphesiz ki rüyayı doğruladın (emri yerine getirdin)' buyurup bu işi doğruladığı ve Resulünün gereğini yaptığını haber verdiği halde hadiseyi cani toplumun ruh hastalıklarına bağlamak da neyin nesi?.

Canan: Peki hocam şöyle bir durum da mı yok, o zaman? Çünkü ben soruyorum. Yanlış bir şey varsa düzeltelim diye soruyorum, lütfen yanlış anlamayın. Şimdi, **bir oğlum olsun onu senin adına kurban edeceğim** diye bir mesele de mi yok duasında?.

Taslaman: Hiç yok öyle bir şey.

Okuyan: Hayır, hayır, hayır, yok. İşte dua burada: Ya Rabbi bana salihlerden bir çocuk ihsan eyle diyor. "Biz de ona halim selim bir çocuk müjdeliyoruz." Olanı bu. Onu sana adıyorum. Onu senin yolunda keseceğim. Öyle bir adak söz konusu değil. Kur'âni verilerde böyle bir referans yok. Olanı bu. Ve bu sadece burada geçiyor. Başka bir yerde bu konu da yok yani. Sadece Sâffât suresinde geçiyor.

Cevap: Tamam, -muteber olmayan zayıf bir rivayet hesaba katılmasa- böyle bir duası ve adağı bilinmiyor. Bilinmesin, ne olmuş?. Zaten böyle bir iddiası olan da yoktu. Sonra sözü edilen Kur'âni veriler de ne?. Olsa olsa ayetler olmalı. Böyle bir adak için *bu ayetlerde referans yokmuş*. Cümleye bakın hizaya geçin. Hem de olmasın, ne olmuş?. Sözüm ona tumturaklı ve içi boş kof ifadeler.

Ayrıca dilde hazif icazı diye bir şey var. Bundan haberi olanlar bilirler ki, Allâh Teâlâ bazen kıssayı kısa yoldan anlatır, birçok teferruatından bahsetmez. Bazen de uzunca anlatır. Kurandaki mükerrer kıssalardan haberi olanlar bunu iyi bilirler.

Canan: Yani siz diyorsunuz ki: O dönemde çocuğunu kurban etme durumu vardı. Bu durumdan etkilenmiş Hz. İbrahim.

Okuyan: Bunun Kitabı karşılığı yok. Yani bu ayetlerde böyleydi de öyle çıkartıyorum demedim. Bir takım arkadaşlara sordum. Yani bu nasıl bir şey olabilir?. Çünkü Allâhu tealanın böyle bir şeyi emretmiş olması mümkün değil. Allâhu teala sebepsiz yere bir çocuğu babası tarafından kestirme emrini vermez. Öyle bir şey olmaz.

Cevap:

1- Ey bu yazıyı okuyanlar ve kabil-i hitab zevat!. Siz, vatandaşımızın **bunun kitabı karşılığı yok** demesine bakmayın; bu sözü -muhal farz, tevazu icabı olarak söylene bile- katiyetle yanlıştır. Kitabî bir karşılığı olmaz mı hiç?. Kesinlikle vardır. Evet, bu iddia Kitab'a göre büyük bir iftira ve ağır bir hakarettir. Kitabı karşılığı bu. Kime?. Kimlere değil ki. Hem Allâh Teâlâ'ya, hem Resulü Sallallâhu Aleyhi ve Selleme hem de İbrahim aleyhisselama iftira. Öyle ya -haşa- bir deliyi veya meczubu peygamber yapan yahut delirmesine mani olmayan yahut da olamayan, üstelik onu bir de Kur'ân'da Ümmet-i Muhammed'e sadece **güzel** değil, **en güzel bir numune** olarak gösteren Allâh Teâlâ'nın -haşa- artık neyine güven duyabileceksiniz?. Bu haberi bulunduran Kur'ân'ı getiren Efendimiz Sallallâhu Aleyhi ve Selleme ne diyeceksiniz, nasıl, **vahye emindir** diyebileceksiniz?. Haşa en korkunç bir cinayete bile kalkışacak seviyede dengesiz bir deli peygamberin artık nesine itimat edebileceksiniz?. Bunlar, katıksız bir vahyin ortasında ve madeninde bulunduğu gibi aynı zamanda pak ve süzme aklın da zirvesine yerleştirilen selim ve her türlü maddi ve manevi kirden pastan tertemiz kılınan bir peygamberi galiba kendilerine benzetiyorlar!.

2- Birileri kalksa bunlara faraza aşağıdaki sözleri veya benzerlerini dese ne yaparlar dersiniz?.

Siz, Allâh Teâlâ'yı hiçbir dünya işine karıştırmayan demokratik, laik bir idare altında veya bir başka putperest toplumda doğdunuz ve yaşamaktasınız. Böyle bir manen açık hava tımarhanesi olan cemiyette neredeyse tamamı psikolojik rahatsız olan kimseler arasında bulunmakta ve boy atmaktasınız. Beyniniz, ruhunuz ve bütün bir bünyeniz bu şirk kültürünün istilasına uğramış ve preslemesine maruz kalmıştır. Böyle bir toplumda Rabbinizin sizin için razı olduğu dünyaya talip olup onu kazanmaya çalışmıyorsunuz. Üstüne üstlük hiç değilse geçici olarak bir başka boyutta yaşamasını da bilmiyorsunuz. Bilseniz de nefsinize azat kabul etmez bir esir olup yaşamıyorsunuz. Dünyalıklarınızdan geçemiyorsunuz. Dininizi hiç değilse manevi olan dağ başlarına veya mağaralara kaçırıp kurtarmaya çalışmıyorsunuz. Ashâb-ı Kehf ve kıtmîrleri gibi olmayı göze alamıyorsunuz. Onun için görüyoruz ki, beraber ve iç içe yaşadığınız şu ruh hastalarından bir hayli tesir altında kalmışsınız. Yüzünüze demek gibi olsun da artık tımarhanelik şizofrenler olmuşsunuz. O akıl almaz saplantılarınızla kendiniz perişan olmakla kalmıyor başkalarını da kendiniz gibi perişan ediyorsunuz. Bari lütfen başkalarının İslâm ve imanlarından elinizi çekin. Bir an evvel akıl hastanesine koşup tedavi olun, kurtulun.

Evet, bunlara çok iyi niyetlerle böyle veya bunlara benzer şeyler söylene büyük bir ihtimalle tedavi için tımarhaneye değil, şikayet etmek üzere hemen savcılığa koşup bu sözlerin sahiplerini mahkemeye vereceklerdir. Öyleyse en üst seviyedeki akıllı, nezih ve pak olan peygamberlere yapılan bu hakaret ve iftiraları tetikleyen ve bunlara makul gösteren asıl sebep nedir?. Doğrusunu isterseniz pek de bilmiyoruz. İhtimal ki, beyinlerini ve yüreklerini kemiren bir saplantı virüsü yüzünden böyle bir tavır sergilemektedirler!. Allâh Teâlâ selamet versin.

3- Hem, bu vatandaş, kesme kıssasının Kur'ân'a uyularak kabul edilmesi

takdirinde bundan Allâh Teâlâ'nın bir çocuğun sebepsiz yere öldürülmesini emretmiş olacağını nereden bildi?. Aksine belki sebebi yahut sebepleri vardır da o bilmiyordur. Yoksa onun bilmediği her bir şeyin illa da mevcut olmaması mı gerekir?!

Taslaman: *Bir de Kur'ân'ın hiçbir yerinde peygamber Allâh'ın emrettiği bir şeyi oğluna ben bunu yapayım mı yapmayayım mı, bak sen ne diyorsun diye danışmaz.*

Canan: *Burada danışma mı var hocam?*

Taslaman: *Söylüyor paylaşıyor.*

Okuyan: *Bakalım ne diyorsun, ne görüyorsun?*

Cevap:

1- Bunlar da dil bilmeme ve saplantı yüzünden gün yüzüne çıkan kapkaranlık deli saçmaları. Bir kere burada bilinen ve zahir manada zannedilen bir **danışma** yok. Aksine -Allâhu a'lem- birine bir haber verme ve onu bir şeylere rûhen hazırlama gibi bir iş var.

2- Bir de kesin olarak yapılacak bir işin sadece şekli yahut zamanı sorulmuş da olabilir. Yoksa ona *bak ne diyorsun, bu işi yapalım mı yapmayalım mı?* diye sorulmuyor. Ayetteki ifadelerde böyle bir mana yoktur.

3- Kaldı ki, bazı rivayetlerde İsmail aleyhisselam'ın babasına, **beni yüzü koyu yatır, keserken yüzüme bakma** gibi sözler söylediği haber verilmiştir. Nitekim bunun için -mesela- ed-Dürrü'l-Mensûr gibi rivayet tefsirlerine bakılabilir. Bu da bahis mevzuu olan meşverenin **yapıp yapmama** değil, **mutlaka yerine getirilecek olan kesme emrinin nasıl gerçekleştirileceği** üzerinde olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

4- Hatta **Süyutî** bu eserinde **İbnu Asakir**'den naklettiğine göre, **O, Nûh İbnu Habîb**'den bu hususta şöyle dediğini rivayet etti: **İmam Şafii**'den öyle bir söz işittim ki, ondan daha güzelini duymadım. Onu şöyle derken işittim: Allâh Teâlâ'nın halili İbrahim aleyhisselam çocuğuna, gördüğü rüyayı anlattığı zaman **ne düşünüyorsun?** yani **neyi işaret ediyorsun** dedi. **İbrahim** aleyhisselam bu lafızla, oğlunun ağzından, sabredip işi Allâh Teâlâ'ya bırakma ve Allâh Teâlâ'nın emrine teslim olup inkıyat etme ifadelerinin çıkması için böyle dedi. Yoksa, Allâh Teâlâ'nın emrini defetmek maksadıyla işi ona danışmak için demedi. [\[9\]](#)

5- Üstelik bazı danışmalar, danışılan tarafından söylenecek olanı yapmak için değil, sadece gönlünü hoş etmek için yapılır.

Ortada bunlar ve benzeri nice ihtimaller durup dururken meselenin aslını inkâr etmek de ne oluyor?!

Taslaman: *Hiçbir peygamberin mesela 1- Kur'ân'ın hiçbir yerinde peygamberin sırf rüyayla emir aldım, ben o farzı yerine getiriyorum şeklinde bir şey yok. 2- Peygamberin aldığı bir emri, herhangi birine danışarak*

beraber bakarak ne yapacağına karar vermesi gibi şeyler de yok, Allâh'tan bir emir aldıkları zaman. 3-Burada Allâh Teâlâ **bana emretti şeklinde bir ifade yok.** Ona sorarken. Yani bu üçünü tespit etmek önemli.

Cevap:

1- Vatandaşımız 'Kur'ân'ın hiçbir yerinde peygamberin **sırf rüyayla emir aldım, ben o farzı yerine getiriyorum** şeklinde bir şey yok' derken başta bu ayeti inkâr etmenin yanında Sünnet'i de hesaba katmadığını ifade etmek istiyorsa, bilsin ki Müslümanlara göre Sünnet'i kabul etmeyen sünnetsizler kâfirdirler; onlarla konuşulacak Kur'anî ve İslâmi hiçbir mesele olmaz. Kur'ân'da yoksa, Sünnet'te vardır, ne olmuş?!. Yok, eğer Sünnet'i kabul ediyorsa bu sözü eksik ve yanlıştır. O takdirde ona düşen, bunun Sünnet'te de hiçbir şekilde olmadığını yahut en azından delil olabilecek yollarla bulunmadığını veya hakkında naslarda bir şekilde var olduğuna delalet edecek bir icmanın dahi mevcut olmadığını ispat etmektir. Olur ya, Kur'ân'da açık olarak bulunmasa da Sünnet'te açıkça bulunabilir yahut Kur'ân'da veya Sünnet'te kapalı bir biçimde de bulunduğunu gösteren **icma** var olabilir. Dolayısıyla bu ifadeleri ya açık bir inhiraf veya koyu bir cahilliktir.

2- Kaldı ki, Kur'ân'da İbrahim aleyhisselamın bu hususta emir aldığı açıktır. Çünkü İsmail aleyhisselam'ın **sana emredileni yap**, yani **beni kesme emrini yerine getir** dediği Kur'ân tarafından haber verilmekte ve bu hiçbir şekilde inkâr edilmemektedir. Hatta **rüyayı doğruladın** denilmekle de tasdik ediliyor. Bilenler bilir ki, Kur'ân birilerine ait bir yanlışı veya batılı zikredip de onu cevapsız bırakmaz. O halde Kur'ânda ona kesme emrinin verildiği haber verilmiştir. Bunu batıl tevillerle buharlaştırmaya bilhassa ona inandığını iddia eden hiçbir kimsenin hakkı yoktur. Şu halde vatandaşımız burada yalan söylemekte veya en azından çok fena bir halde tökezlemektedir.

3- Bunun **farz** veya **müstehap** yahut **mubah** mı olduğu ayrı bir husus olup Mü'min ve Rabbanî ilim adamlarını alakadar eder. Bu vatandaşların işi değildir.

4- Peygamber, aldığı bir emri kimseye bakmadan tatbik eder. Ancak onu tabii ki alakalı kimselere bir şekilde açıklar ve cahiller veya idrak fukarası olanlar için zahirine çakılıp kalarak bunu **ona danışma** olarak anlamış olabilirler.

5- Yahut da zahirde danışma olarak görünen bu muamele emredileni yapıp yapmama değil, nasıl ve ne şekilde olacağı veya hemen mi biraz sonra mı manasında ne zaman yapılacağı üzerinde de olmuş olabilir. Bir şey için sarf edilen **ne dersin?** şeklindeki ifadelerin illa onun yapıp yapılmaması hakkında olacağı hangi dil kaidesi icabıdır bir bilebilsek!.

6- Burada, '**Allâh Teâlâ bana emretti şeklinde bir ifade yok**' ise de '**Sana emredileni yap**' ifadesi nakil yoluyla var. Üstelik bu, ne Allâh Teâlâ ne de İbrahim aleyhisselam tarafından inkar edilmemekle takrir edilmiş yani doğruluğu zımnen kabul edilmiş bir haberdir. Hatta **rüyayı doğruladın** denmekle de açıkça kabul edilmektedir.

7- Kaldı ki, Allâh Teâlâ Resulüne muharebeyi emrettiği halde yine de

'İşlerde onlarla müşavere et'^[10] ayetiyle işin tafsilâtını, nerede nasıl harp edileceğini arkadaşlarına danışmasını emretmiştir.

Okuyan: *Evet orada diyor ki çocuk babasına: Ey babacığım sana ne emir olunuyorsa onu yap. Sana emr olunmakta olan şey ne ise sen onu yap. Yani sana Allâh Teâlâ ne yapmanı emrediyorsa sen onu yap.*

Canan: *Ama hocam burada bir çelişki yok mu?*

Okuyan: *Yok.*

Cevap: *Nasıl yok?!. Canınız öyle istediği için mi?!*

Canan: *Yani, çünkü diyorsunuz ki: Rüyası bir emir değildir. Vahiy değildir. Ama çocuğun cevabı Kur'ân-ı Kerimde **sana ne emrediliyorsa onu yap** oluyo. Yani sanki bir vahiymiş gibi geliyor bana.*

Okuyan: *Hayır. Ya, bu çocuğun sözü.*

Taslaman: *Ama bu çocuk öyle bir şey sanıyor olabilir. Çocuğun öyle sanması normal.*

Canan: *Hımm.*

Cevap:

1- Demek ki **sana ne emrediliyorsa onu yap** ifadesi çocuğun aslı olmayan bir zanna dayanarak söylediği bir söz; öyle mi?. Üstelik bu yanlışa -haşa- Allâh Teâlâ da İbrahim aleyhisselam da ses çıkarmadılar. Böylece de o yanlışı takrir etmiş oldular; öyle mi?!. Hatta **şüphe yok ki sen rüyayı doğruladın** buyurmakla da bu haberi tasdik etti. Hanımefendi de işi anladı, '**hımm**' dedi!. Yazıklar olsun. Halbuki bu söz Allâh Teâlâ'nın sözü. Çünkü onu nakletti ve inkar etmedi, batıl olduğunu bildirmedi.

2- Hatta bunu bizzat Okuyan yukarıdaki '*Ey babacığım sana ne emir olunuyorsa onu yap. Sana emr olunmakta olan şey ne ise sen onu yap. Yani sana Allâh Teâlâ ne yapmanı emrediyorsa sen onu yap*' ifadesiyle kabul ve tasdik ediyor. Kim bilir, belki de Allâh Teâlâ ona o farkına varmadan tasdik ettirdi.

Okuyan: *Yani o yörede böyle bir geleneğin olabildiğini ve bundan çocuğun da babasının da etkilendiği kanaatindeyim. Ama Allâhu Teala'nın böyle doğrudan oğlunu kes diye bir emri yok. Eğer öyle bir emri olsaydı, Taslaman Beyin dediği gibi bir peygamber baba Allâh Teâlâ'nın bir emrini yerine getirmede biriyle öbürüyle istişare falan etmez. Bu emir uygulanır. Bu emir olsaydı, Allâh o emrinden vaz geçmezdi zaten. Nitekim devam eden ayetlerde diyor ki: Allâh Teâlâ'ya ikisi de teslimiyet gösterdi. Böyle alını üzerine yattı. İşte burada Allâh Teala'nın hitabı devreye giriyor: Biz seslendik, dedik ki. Ey İbrahim!. Sen rüyayı böyle doğrulattın. Senin gördüğün rüyayla ilgili yapman gereken buydu. Bu kadardı. Sakın ha çocuğu falan kesme. Biz işi düzgün yapanları ödüllendiririz. Bu, büyük bir imtihandı. Biz bunun yerine ona büyük bir kurbanlık fidye verdik. Mesele çocuk kesmeyle alakalı değil.*

Görülen rüyanın böyle yorumlanmasının bir felakete dönüşmesini Allâhu Teala'nın engellemesinden söz ediliyor. Allâh bir emrinden vaz geçmiş değildir. Cenab-ı Hakkın çocuğu kesmek gibi bir emri kesinlikle Kur'ân'da söz konusu değildir. Peki bu çocuk kim? Asıl soru buydu.

Cevap:

1- Demek, canavar ve yamyam bir toplumdaki -haşa- bir peygamber ve oğlu tesir altında kaldı ve ruhi depresyonlar geçirmeye ve hezeyanlara başladılar. Allâh Teâlâ da bunu nakletti ama yanlışlığını beyan etmedi ve işin doğrusunu açıklamadı, ha!. Hatta tam aksine **şüphesiz ki sen rüyayı doğruladın** buyurdu. Bu iddialar vAllâhi aklı başında bir iman sahibinden sadır olamaz. Bunları ağza almaya ancak ya cinnet geçiren veya açık din düşmanı olan bir kimse cesaret edebilir. Ne o?! İbrahim aleyhisselama yakıştırabildiğin cinnet halini kendine çok mu gördün, hakaret mi saydın?!

2- Vatandaş, daha sonra burada önce inkâr ettiği birçok hususu kabul ettiyse de sonunda yine bilinen inkarına dönmektedir.

3- Burada rüyanın yorumlanması değil, tam aksine yorumlanmaması ve zahirine göre amel edilmesi var.

4- Hasılı bunlar içine düştükleri çamurda çabaladıkça daha da batmaktadırlar ki bu batışın son durağı, -istemeyiz ama Allâhu a'lem-cehennemdir. Umarım tövbe ederler.

Gördüğünüz minval üzere devam eden konuşmanın sonunda da başka bir husus daha tartışılmış:

Kesilecek olan İsmail aleyhisselam miydi İshak aleyhisselam miydi?

İşin burası bizce imanı hatta ameli yani İslâm'ı zedeleyebilecek kadar çok mühim bir nokta değil. Bu mesele, ihtilafli ve her iki görüş takdirinde de akıdevi hatta ameli bir fesadı icap ettirmeyecek tali bir mesele. Bununla beraber Ehl-i Sünnet alimlerinin çoğuna göre *İsmail aleyhisselam* idi. Tarafların ellerinde birçok delilleri var. Bunları burada münakaşa etmeyi lüzumlu bulmuyoruz.

Ve nihayet Taslaman'ın yarım sayfa civarındaki birçok ölçsüz ve bıktırıcı saçma tekrarlarını daha da irdelemeye artık tahammülümüz kalmadı. Onun için son sözlerini kesip kalem burada istirahatini seçti.

Bütün bu yazılıp çizilenlerden sonra bir hoca efendi kardeşimiz bu mevzuda bazı kaynaklardan bir takım bilgileri getirdi. Orada görüldüğü üzere bu düşünceler ve saçmalıklar da aslında bu vatandaşların kendilerine ait değilmiş. Başka bazı Şii ve mealci sapıkların uydurdukları zırvalardanmış. Belli ki bizimkiler çoğu zaman yaptıkları gibi burada da onları taklit etmişler. Birisi, Iraklı **Ahmed el-Kabanci** isimli sapık bir Şii tarafından yazılan ve '**Halil İbrahim ve Oğlunu kesmesi problemi**'^[11] şeklinde tercüme edilebilecek olan bir makalede (2012) yer almaktadır. Diğeri **Dr. Muhammed Şehrûr** isimli sosyalist Şii'ye ait '**Çağdaş okuma ile Kur'an kıssaları**'^[12] (c.2 s.2012), diye çevrilebilecek kitabında yer almaktadır. Bir de mealci

sünnetsiz lanetliklere ait bir sitede de yer alan ve ismi bildirilmeyen birisi tarafından İngilizce olarak yazılan ve '**Allâh hiçbir zaman İbrahim'e oğlunu kesme emrini vermedi**'^[13] şeklinde çevrilebilecek olan bir makale dahi bu zırva iddiaları ileri sürmektedir. Bizdeki yerli reformistlerin Kuran kıssaları hakkında yazdıkları o **orijinal**(!) din tahrifçiliklerinin nerelerden beslenerek piyasaya sürüldüğünü anlıyorsunuz değil mi?. Kara sineklerin daha çok nelere ve nerelere konup nelerden faydanmaya kalkacağı bilinen bir husustur.

Netice

Kur'ân'ı ancak ona, onu gönderene ve getirene kayıtsız şartsız inanan ve teslim olan pak Rabbanî İslâm alimleri, ilim ve takvaları nispetinde anlayabilirler. İmanı olmayan veya imanlarında heyelanlar, sarsıntılar ve çöküşler yaşayanlar yahut müslümanlıkları yaralı bereli olanlar, Allâh korkusu bulunmayanlar veya az olanlar, kirli gönül, ahlak ve el sahipleri Kur'ân'ı asla anlayamazlar, inceliklerine ve sırlarına katiyen el süremezler. Anlamaya çalıştıkça da ancak tahrif ederler. O yüzden kirli ellerini derhal Kur'ân'dan çeksinler. Çünkü **ona ancak tertemiz olanlar el sürebilirler**. Sadece beyinleri, yürekleri, ahlakları, elleri, etekleri ve bedenleri pak olanlar dokunabilirler.

Ey **paralel devlet şöyle dedi, paraleller böyle yaptı** deyip hop oturup hop kalkan devletlüler!. Geniş dairede düşünülecek olursa çok büyük nispette, has dairede ve kendi zaviyenizden ise neredeyse tamamen haklısınız denilebilir. Ancak onları bu hale getiren ve yaptıklarına sevk eden temel zihniyeti yakalamak lazım. Oysa sizler, **paralel** hatta **dik ve saplama yeni bir din icat etme** felsefesini belli ki henüz görüp hesaba katmıyor ve dikkate almıyorsunuz. Bunların dışında başka caddelerde hatta dibinizde nice baba paralel din icatçılarını siz bulunduruyor ve besliyorsunuz. Bu yazımızda konuşmak zilletine katlandığımız ve azabını çektiğimiz şu vatandaşlar gibilerini siz koruyup kolluyorsunuz. Bilesiniz ki bunlar da bir gün sadece dinin ve onun doğru anlaşılmasının tek yolu olan Ehl-i Sünnet'in değil, bizzat sizin de başınızın belası olacaklardır. Onları belki **bizimkilerdir** düşüncesiyle yahut da fikren kendinize yakın gördüğünüz için destekliyorsunuz. Ama unutmayın ki, bu ruh ve fikir sahipleri yanı başlarında sokacak kimseler bulamayınca yahut bulup da sokmaya muktedir olamayınca kendilerini sokan akreplere benzerler. O yüzden bir gün fırsat bulunca sizi de haydi haydi sokarlar. Yine aklınızdan hiç çıkarmayın ki bu tavır ve muamele akrebin huyudur. Onu teneşir değilse de ancak ezilip faraşla çöpe atılmak paklar.

Son sözümüz salat u selam, son duamız da **elhamdü lillahi rabbi'l-âlemîndir**.

[1] Ali İmran:159

[2] Maide:48

[3] Âli İmran:3

[4] Nisa:87

[5] Nisa:122

[6] **İbnu Kesîr**, Tefsîru Kurâni'l-Azîm (3/370) [Dâru İbni'l-Cevzî, 1431]

[7] Maide:27

[8] Mumteherine:4

[9] Târîhu Dimeşk (24/454)

[10] Âlü İmrân:159

[11] ابراهيم الخليل وإشكالية ذبح الابن) (<http://www.ahewar.org/debat/show.art.asp?aid=334970>). Bu makalenin muharriri **Ahmet Kabancı** 1958'da doğmuş olup halen sağdır. Yazılarının yer aldığı sitedeki herzelerinden de anlaşılacağı üzere İslâm'ın reforma ihtiyacı olduğunu ve yeni kanunlarla '**Medeni bir İslâm**' icat etmenin gerektiğini savunan tahrifçi sapıklardan biridir.

[12] (القصص القرانى قراءة معاصرة) Bu kitabın müellifi **Muhammed Şahrur** 1938'de doğmuş olup halen sağdır. Marksizm'i ve Sosyalizm'i esas alarak ve Sünneti inkar ederek 'Meal' yazmış, İslâm'da reform gerektiğini iddia eden ve İslâm'ı tahrif etmeye çalışan sapıklardan biridir.

[13] "**God Never Ordered Abraham To Kill His Son, Ismail.**" (http://submission.org/Abraham_His_Son.html)

Bu paralelde ayrıca Mısırlı Kuran düşmanı azılı dinsiz **Ebû Zeyd**'in bazı geçmiş İslâm büyüklerine de dayandırdığı ve tahrif edip rayından çıkardığı düşünceler de var.